

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/316/2021
Identifikačné číslo spisu:	5118211914
Dátum vydania rozhodnutia:	28.09.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:5118211914.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Věry Nevedelovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v spore žalobcu I. C., nar. Z., D., zast. advokátkou JUDr. Zdenkou Hruškovou, Žilina, Makovického 7, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti SR, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 7C/64/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. apríla 2021 sp. zn. 11Co/93/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 26. februára 2020 č. k. 7C/64/2018-232 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal, aby súd v žalobe označenú žalovanú zaviazal k zaplateniu sumy 9.967,12 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 11. júla 2018 do zaplatenia, a to titulom skutočnej škody vo výške 1.167,12 eur a nemajetkovej ujmy vo výške 8.800 eur v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci č. 514/2003 Z. z. v platnom znení (ďalej aj „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

1.1. Súd prvej inštancie nárok žalobcu posudzoval podľa § 3 ods. 1, § 4 ods. 1 písm. a), § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, § 8 ods. 1 písm. a), b) zákona č. 514/2003 Z. z.

1.2. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že ak v prejednávanej veci príslušný orgán, ktorým Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd nepochybne bol, zrušil právoplatné rozhodnutie z dôvodu jeho nezákonnosti, potom otázku nezákonnosti súdy nemôžu (v konaní o náhradu škody uplatňovanú titulom nezákonného rozhodnutia) riešiť ako otázku predbežnú, lebo ju už vyriešil orgán v zrušujúcom rozhodnutí, ktorého právny názor musí rešpektovať tak súd, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, ako aj súd rozhodujúci o náhrade škody. Pre súd, rozhodujúci o náhrade škody, je potom takéto rozhodnutie záväzné a súd musí vychádzať zo zistenej nezákonnosti príslušným

orgánom (vyjadrenej tým, že rozhodnutie ruší alebo mení). Takéto nezákonné rozhodnutie potom za splnenia ostatných zákonných podmienok môže zakladať zodpovednosť štátu za škodu, ktorá prípadne z takéhoto rozhodnutia strane vznikla.

1.3. Súd prvej inštancie dal za pravdu žalobcovi do tej miery, že rozhodnutie o treste, ktoré bolo zrušené, bolo spôsobilé byť titulom uplatnenia nároku na náhradu škody a nemajetkovej ujmy v zmysle zák. č. 514/2003 Z. z., avšak okrem existencie titulu uplatneného nároku treba preukázať existenciu základných predpokladov vzniku zodpovednosti, teda kumulatívne aj naplnenie ďalších predpokladov, ktorými sú vznik škody, nemajetkovej ujmy a príčinná súvislosť medzi titulom a vzniknutou škodou, resp. nemajetkovou ujmu. Zákon v ustanovení § 8 upravuje tri druhy rozhodnutí, ktoré môžu za stanovených podmienok viesť k náhrade škody. Na prvom mieste rozhodnutie o treste vydané v rámci trestného súdneho konania. Podľa ustanovenia § 32 Trestného zákona môže súd za spáchané trestné činy uložiť páchatelovi, ktorý je fyzickou osobou, len tresty uvedené v predmetnom ustanovení. Z výkonu trestu, vzhľadom na rôznosť jeho druhov aj rôznosť spôsobu výkonu, môžu vzniknúť najrozmanitejšie škody. Z hľadiska zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú výkonom trestu odňatia slobody je dôležitý aj výsledok neskoršieho trestného konania. Najvyšší súd zrušil rozhodnutia v trestnej veci žalobcu s tým, že súdu prvého stupňa prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Trestné konanie voči žalobcovi doposiaľ nebolo skončené právoplatným rozhodnutím, ktorým by príslušný súd rozhodol o jeho vine a treste. Nebola vyriešená otázka, či žalobca spáchal trestné činy, pre ktoré sa vedie trestné konanie a v prípade, že bude uznaný vinným, aký mu bude uložený trest. Nie je teda zrejmé, aký bude výsledok trestného konania, či bude žalobca uznaný za vinného a bude mu uložený trest, alebo trestné konanie skončí s iným výsledkom. Podľa súdu prvej inštancie následne tak môže nastať situácia, že predmetné trestné konanie bude právoplatne skončené rozhodnutím, ktorým bude žalovaný uznaný vinným, bude mu uložený trest odňatia slobody a trest, ktorý už vykonal, mu bude započítaný. Môže nastať aj situácia, že žalobca bude právoplatne oslobodený spod obžaloby. Súd prvej inštancie sa stotožnil so stanoviskom žalovanej, že žalobca uplatňuje nárok na náhradu škody a nemajetkovej ujmy v čase pred právoplatným rozhodnutím v trestnej veci, a teda skôr, ako by bolo možné ustáliť vznik škody, ktorej náhrady sa v predmetnom konaní domáha a príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a titulom jej vzniku. O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak škoda vznikla následkom nezákonného rozhodnutia, teda ak je nezákonné rozhodnutie a škoda vo vzájomnom pomere príčiny a následku, a teda ak je preukázané, že nebyť nezákonného rozhodnutia, ku škode by nedošlo. Príčinou škody môže byť len, že bez nej by škodný následok nevznikol. Súd prvej inštancie nemohol konštatovať, že výkonom trestu odňatia slobody vznikla žalobcovi škoda, nemajetková ujma, ktorá je priamym výsledkom vykonania tohto trestu bez ohľadu na ďalšie skutočnosti. Len v prípade budúceho oslobodenia žalobcu, resp. v prípade, že by mu v ďalšom konaní bol uložený miernejší trest ako ten, ktorý na podklade zrušeného rozhodnutia o treste vykonal, by bolo možné považovať škodu, nemajetkovú ujmu, ktorú žalobca vyčísľuje v tomto konaní, za škodu spôsobenú rozhodnutím o treste v zmysle ustanovenia § 8 a nasl. zák. č. 514/2003 Z. z.

1.4. Súd prvej inštancie na základe zisteného skutkového stavu a vyššie uvedeného právneho názoru dospel k záveru, že ku dňu rozhodovania súdu nebolo preukázané naplnenie všetkých hmotnoprávných podmienok pre priznanie žalobcom uplatneného nároku, preto žalobu žalobcu zamietol.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 27. apríla 2021 sp. zn. 11Co/93/2020 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a zároveň rozhodol, že žalovaná má proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že pokiaľ žalobca namietal, že súd prvej inštancie jeho návrh na dokazovanie spisom Okresného súdu Žilina sp. zn. 3T/158/2018 nevykonal, keďže nebol uplatnený včas v rámci sudcovskej koncentrácie, odvolací súd vyhodnotil túto námietku ako nedôvodnú. Odvolací súd konštatoval, že žalobca nežiadal súd prvej inštancie, aby sa oboznámil s iným rozhodnutím, ako to nesprávne tvrdí v odvolaní, ale žiadal o pripojenie kompletného spisového materiálu (trestného spisu Okresného súdu Žilina sp. zn. 3T/158/2018), keďže v zmysle § 187 ods. 2 CSP je trestný spis dôkazným prostriedkom. Navyše sa odvolací súd stotožnil s názorom žalovanej, že žalobca

v konaní pred súdom prvej inštancie predložil rozhodnutia týkajúce sa prípadu T. c/a Slovenská republika, a je preto aj podľa odvolacieho súdu zavádzajúce tvrdiť, že chcel týmto návrhom na vykonanie dokazovania len poukázať na predmetné rozhodnutie, aby súd rozhodol spravodlivo, nakoľko predmetný spisový materiál ani nemohol obsahovať rozhodnutie o odškodnení za odňatie slobody titulom väzby.

2.2. Odvolací súd ďalej dôvodil tým, že neobstoí námetka žalobcu, ktorý v odvolaní tvrdil, že nesprávnym právnym posúdením jeho nároku súd prvej inštancie vylúčil žalobcov nárok na náhradu škody, čo je podľa žalobcu v rozpore so zákonom č. 514/2003 Z. z., nakoľko má za to, že všetky podmienky vzniku nároku na náhradu škody splnil. S touto argumentáciou a záverom žalobcu sa odvolací súd nestotožnil, keďže vykonanie trestu odňatia slobody na základe zrušeného rozhodnutia je len jednou z troch podmienok, ktoré musia byť pre vznik zodpovednosti za škodu splnené. V danej veci je potrebné konštatovať, že pre úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody a nemajetkovej ujmy zákon predpokladá preukázanie stanovených podmienok, teda naplnenie tak pozitívnych predpokladov pre vznik nároku na náhradu škody a zároveň nenaplnenia negatívnych predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu (§ 8 ods. 6 písm. a) - i) citovaného zákona). Aj podľa odvolacieho súdu bez ustálenia vzniku škody a nemajetkovej ujmy a bezprostrednej príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a nemajetkovej ujmy a označeným rozhodnutím o treste bez existencie právoplatného rozhodnutia, ktorým trestné konanie končí, nie je v danom prípade možné. Prítom krajský súd pokladá za nemožné aj vylúčenie posudzovania (ne)naplnenia niektorých z negatívnych predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu. Na základe vyššie uvedeného výkladu predmetných ustanovení a konštatovaní predčasnosti uplatneného nároku podľa krajského súdu nedošlo k porušeniu čl. 5 ods. 1 písm. a) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v nadväznosti na čl. 5 ods. 5 citovaného Dohovoru, podľa ktorých má každý právo na slobodu a osobnú bezpečnosť, okrem prípadu, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanoveného zákonom, pričom každý, kto bol zatknutý alebo pozbavený slobody v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

2.3. Odvolací súd zdôraznil, že pokiaľ žalobca poukazoval na to, že z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že pokiaľ bol niekto nezákonne vo výkone trestu odňatia slobody, hoci bol neskôr za to právoplatne odsúdený, má právo na priznanie finančného zadosťučinenia, odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie žiadnym spôsobom neporušil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z platného práva. V tejto súvislosti krajský súd konštatoval, že žalobca ani neuviedol, o akú judikatúru sa pri svojej argumentácii opieral.

2.4. Z týchto dôvodov odvolací súd ako vecne správny potvrdil napadnutý rozsudok ako vo vyhovujúcom výroku, tak aj v závislom výroku o trovách konania, majúcom správny základ v plnom procesnom úspechu žalovanej v spore.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnil poukazom na § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľ uviedol, že súd prvej inštancie postupoval procesne nesprávne, keď žalobu zamietol ako predčasne podanú a odvolací súd s takýmto postupom súhlasil a napadnutý rozsudok potvrdil. Ďalej dôvodil, že nesprávny bol aj následný postup súdu zapríčinený nesprávnym posúdením nároku a názorom o jeho predčasnom uplatnení žalobou, čím bol založený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Vzhľadom na to sa súd už detailnejšie nezapodieval skutočnosťami a dôkazmi, ktorými žalobca odôvodňoval a preukazoval ďalšie podmienky opodstatnenia jeho nároku na náhradu škody/ujmy, napr. ich výšky a pod., hoci súd dôkazy nachádzajúce sa v spise na záver prvoinštančného konania formálne oboznámil. Z týchto dôkazov už súd ani nič nevyvodzoval, keďže mal za podstatné zistenie údajnej predčasnosti podania žaloby.

3.2. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b) CSP uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od posúdenia právnej otázky, ktorá nebola dovolacím súdom riešená, a to od otázky, či žalobca spáchal trestné činy, pre ktoré sa vedie trestné konanie a v prípade, že bude uznaný vinným, aký mu bude

uložený trest. Nie je teda zrejmé, aký bude výsledok trestného konania, či bude žalobca uznaný za vinného a bude mu uložený trest, alebo trestné konanie skončí s iným výsledkom.

3.3. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho, aj okresného súdu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, prípadne zmenil a vyhovel v celom rozsahu žalobe a zároveň, aby mu priznal 100 % náhradu všetkých trov prvostupňového, druhostupňového, aj dovolacieho konania.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je potrebné zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

6.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

6.2. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

7. Dovolateľ uplatnil dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

9. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04), ani právo dožadovať sa toho, aby súdy preberali alebo riadili sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03), ani právo na to, aby bola pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/04).

10. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pojem „procesný postup“ súdu je potrebné takto vykladať aj za právnej úpravy CSP účinnej od 1. júla 2016.

11. Dovolateľ v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP a porušením jeho práva na spravodlivý proces namietal nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, keď žalobu zamietol ako predčasne podanú a odvolací súd s takýmto postupom súhlasil. Tiež namietal dokazovanie, keď súd sa nezapodieval skutočnosťami a dôkazmi, ktorými žalobca odôvodňoval a preukazoval ďalšie podmienky jeho nároku na náhradu škody, oboznámil sa s nimi len formálne a nič z nich nevyvodzoval pre zistenie údajnej predčasnosti podania žaloby. Z obsahu dovolania tiež vyplýva námietka dovolateľa o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k predčasne podanej žalobe.

12. K dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

13. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

14. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom

práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

16. K dovolacej námietke týkajúcej sa nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, a teda jeho nepreskúmateľnosti, dovolací súd vo väzbe na body 11. až 14. tohto rozhodnutia uvádza, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmatečnosti (nepreskúmateľnosti) rozhodnutia v zmysle § 420 písm. f) CSP.

16.1. Z obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP stotožniac sa s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 2 CSP) vrátane správnych skutkových a právnych záverov (pozri bod 14. a 15. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil v porovnaní so súdom prvej inštancie na žiadnych iných, či nových skutkových a právnych záveroch. V dôvodoch rozsudku sa vyjadril k nosnej argumentácii odvolateľa (dovolateľa) uplatnenej v odvolaní týkajúcej sa jeho návrhu na vykonanie dokazovania, skutkových zistení i právneho posúdenia jeho nároku na náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. Žalobca v odvolaní namietal, že nesprávnym právnym posúdením súd prvej inštancie, keď žalobu žalobcu ako predčasne podanú zamietol, v rozpore so zákonom č. 514/2003 Z. z. vylúčil jeho nárok na náhradu škody. Na ktorú odvoláciu námietku dovolateľa dostatočne jasne a zrozumiteľne odvolací súd reagoval, keď uviedol, že sa nestotožnil s argumentáciou žalobcu, že všetky podmienky vzniku nároku na náhradu škody splnil, „keďže vykonanie trestu odňatia slobody na základe zrušeného rozhodnutia je len jednou z troch podmienok, ktoré musia byť pre vznik zodpovednosti za škodu splnené. V danej veci je potrebné konštatovať, že pre úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody a nemajetkovej ujmy zákon predpokladá preukázanie stanovených podmienok, teda naplnenie tak pozitívnych predpokladov pre vznik nároku na náhradu škody a zároveň nenaplnenia negatívnych predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu (§ 8 ods. 6 písm. a) - i) citovaného zákona). Aj podľa odvolacieho súdu bez ustálenia vzniku škody a nemajetkovej ujmy a bezprostrednej príčinnej súvislosti medzi vznikom škody a nemajetkovej ujmy a označeným rozhodnutím o treste bez existencie právoplatného rozhodnutia, ktorým trestné konanie končí, nie je v danom prípade možné. (...)“ Tiež konštatoval, „že súd prvej inštancie dospel k jednoznačnému záveru, že rozhodnutie o treste je spôsobilým titulom na uplatnenie nároku na náhradu škody v zmysle ustanovenia § 8a vyššie citovaného zákona, pričom táto skutočnosť nebola nijakým spôsobom spochybnená ani zo strany žalovanej.“ (pozri bod 20. a 21. rozsudku odvolacieho súdu).

16.2. Keďže odvolací súd sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie stotožnil, treba jeho dôvody posudzovať v kontexte s dôvodmi uvedenými v rozsudku okresného súdu, pretože prvoinštančné a

odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzaným rozsudkom súdu prvej inštancie vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania žalobcu (dovolateľa), zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán sporu, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby žalobcu ako predčasne podanej považuje za vecne správne, k čomu na zdôraznenie jeho správnosti dopĺňa aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami žalobcu (§ 387 ods. 2 CSP), ktoré napokon boli len opakovaním rovnakých skutočností ako v konaní pred súdom prvej inštancie. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (body 15. až 25.), ako aj odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie (body 29. až 42.), nevyplýva nedostatok dôvodov, či nezrozumiteľnosť alebo nepresvedčivosť, ani absencia o skutkových a právnych záveroch, či taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne a náležite neodôvodnil, a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu dovolateľa.

17. K námietke žalobcu spochybňujúceho dokazovanie a nesprávnosť skutkových zistení je treba uviesť, že v zmysle ustanovenia § 431 a § 432 CSP dovolanie nie je možné odôvodniť tým, že odvolací súd neúplne zistil skutkový stav veci, resp. že dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam. Dovolanie totiž nie je „ďalším“ odvolaním, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných väd (§ 420 CSP) a hmotnoprávnych väd (§ 421 CSP). Navyše dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci dovolací súd nezistil.

17.1. Podľa názoru dovolacieho súdu doposiaľ vykonané dokazovanie dostatočne odôvodňuje skutkové i právne závery prijaté súdmi nižšej inštancie (súdom prvej inštancie, aj súdom odvolacím), ktoré závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý (riadny) proces. V súdnom spore dovolací súd nezistil v postupe súdov nižších inštancií pochybenia alebo vady v procese dokazovania a jeho hodnotenia predstavujúce porušenie práva žalobcu na spravodlivé súdne konanie.

17.2. Samotná skutočnosť, že dovolateľ sa nestotožňuje so spôsobom vyhodnotenia týchto dôkazov, nemôže bez ďalšieho viesť k záveru, že v konaní došlo k vade uvedenej v § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhovaného spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 98/97).

17.3. Napokon v súvislosti s nesúhlasom dovolateľa s vykonaným dokazovaním a skutkovými zisteniami dovolací súd pripomína svoju rozhodovaciu prax a ustálený názor, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu

nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (porovnaj sp. zn. 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval ústavný súd a nedospel k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

18. V reakcii na dovolacie argumenty žalobcu (v podstatnom zhodné s jeho odvolacími argumentmi) dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Samotné odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 112/05, IV. ÚS 324/2011). Dovolací súd neakceptoval opodstatnenosť dôvodov, ktoré žalobca uvádzal v dovolaní o zmatečnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, trpiaceho nedostatkom riadneho odôvodnenia, pretože uvedené nezistil.

19. Pre úplnosť, pokiaľ dovolateľ zdôvodňoval vadu zmatečnosti konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nesprávnym procesným postupom súdu prvej inštancie, keď žalobu zamietol ako predčasne podanú a odvolací súd sa s tým stotožnil a rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, inými slovami namietal, že súdy vyvodili vecne nesprávny právny záver, že žaloba je predčasná, ide z hľadiska obsahového nie o námietku týkajúcu sa procesného postupu súdov (v zmysle procedúry prejednávania veci), ale o námietku týkajúcu sa právneho posúdenia (právnych záverov súdov), na ktorom založili súdy svoje rozhodnutia. K čomu dovolací súd pripomína, že prípadné nesprávne právne posúdenie veci procesnú vadu zmatečnosti nezakladá (R 24/2017), preto pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmatečnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná. Uvedený právny záver akceptoval aj ústavný súd (I. ÚS 61/2019).

20. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd uzavrel, že žalobca neopodstatnene namietal, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté zmatečnosťou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP, a preto jeho dovolanie v tejto časti ako nedôvodné v zmysle § 448 CSP zamietol.

21. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v zmysle ktorého zákonného ustanovenia má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“, a to ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna, nie skutková otázka. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine, ako aj o otázku procesnoprávnu, ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení. Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

21.1. Dovolateľ v dovolaní tvrdil, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od posúdenia právnej otázky, ktorá nebola dovolacím súdom riešená, a to od otázky, „či žalobca spáchal trestné činy, pre ktoré sa vedie trestné konanie a v prípade, že bude uznaný vinným, aký mu bude uložený trest. Nie je teda zrejmé, aký bude výsledok trestného konania, či bude žalobca uznaný za vinného a bude mu uložený trest, alebo trestné konanie skončí s iným výsledkom.“

21.2. Dovolací súd uvádza, že vyššie formulovaná otázka odvolacím súdom (ani súdom prvej inštancie) ako civilným súdom v civilnom sporovom procese (tzv. „občianskoprávne veci“) riešená nebola a ani nemohla byť riešená, pretože jej riešenie spadá do právomoci trestného súdu v trestnom konaní (tzv. „trestnoprávne veci“). Podľa dovolacieho súdu, otázku nastolenú dovolateľom nemožno považovať za vymedzenú zákonom predpokladaným spôsobom. Táto otázka zjavne nespĺňa charakteristické znaky právnej otázky, na vyriešení ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. V tejto časti preto nemožno dovolanie žalobcu považovať za procesne prípustné.

22. Vzhľadom na uvedené dovolací súd môže len konštatovať, že dovolanie žalobcu v časti namietanej vady podľa § 420 písm. f) CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné a ohľadom namietajúceho nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je neprípustné, pretože dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu ako celok zamietol (§ 448 CSP).

23. Žalovaná bola v dovolacom konaní úspešná, preto jej dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 CSP s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.